

به نام خدا

اظهاری نظر کارشناسی درباره: «طرح نظارت مجلس بر امور نمایندگان» (اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح نظارت بر امور نمایندگان» که به صورت دوشوری در کمیسیون و مجلس مورد بررسی قرار گرفت، پس از تصویب در مجلس برای اظهار نظر به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان چند ایراد را به این مصوبه وارد کرده که در ادامه به بررسی آنها پرداخته و پیشنهادهایی برای رفع آنها ارائه می شود.

بررسی ایرادات شورای نگهبان

۱. نخستین نکته ای که در نامه شورای نگهبان به آن اشاره شده، مربوط به محدوده شمول این قانون است که آیا اعمال نمایندگان قبل از دوران نمایندگی را نیز دربر می گیرد یا خیر. برای رفع این ابهام می توان با افزودن تبصره ای به ماده (۲) این موضوع را تبیین کرد. از آنجا که از ظاهر مواد مختلف مصوبه خصوصاً ماده (۲) برمی آید که رفتار نمایندگان قبل از دوران نمایندگی نیز مشمول این قانون است، لذا پیشنهاد می شود متن زیر به عنوان تبصره «۷» به ماده (۲) افزوده شود: «رفتار نمایندگان قبل از دوران نمایندگی نیز مشمول این قانون است».

۲. طبق اصل شصت و ششم قانون اساسی برخی از موضوعات باید در آیین نامه داخلی مجلس تبیین شود که ترتیب انتخاب رئیس و هیئت رئیسه مجلس و تعداد کمیسیون ها و دوره تصدی آنها و امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس از آن جمله اند. طبق ذیل اصل شصت و پنجم قانون اساسی نیز تصویب آیین نامه داخلی نیازمند رأی مثبت دوسوم نمایندگان حاضر در جلسه است. با توجه به این اصول، شورای نگهبان مواد (۱)، (۶) و (۸) مصوبه را مغایر اصول مذکور اعلام کرده و تصویب آنها را نیازمند موافقت دوسوم نمایندگان حاضر در جلسه دانسته است. رفع این ایراد با تصویب مواد فوق توسط دوسوم نمایندگان ممکن است.

۳. در تبصره «۲» ماده (۲)، کلیه دستگاه های قضایی و امنیتی مکلف شده اند که گزارشات واصله علیه نمایندگان را برای هیئت نظارت ارسال کنند. شورای نگهبان اطلاق این تکلیف را که شامل مواردی می شود که ارسال گزارش موجب اخلال در امر رسیدگی می گردد، مغایر شرع اعلام کرده است. برای رفع این ایراد پیشنهاد می شود عبارت «مگر در صورتی که این امر موجب اخلال در رسیدگی توسط مرجع ذیصلاح گردد که در این صورت ارسال گزارش پس از رفع معذوریت انجام خواهد شد» به ذیل تبصره مذکور افزوده شود.

۴. تبصره ماده (۳) به تصویب ضوابط دریافت و اهدای هدیه توسط نمایندگان به وسیله هیئت رئیسه اشاره کرده است. شورای نگهبان اصولاً «ضابطه» گذاری را وظیفه مجلس دانسته و لذا تفویض آن را مغایر اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی می داند. با توجه به ماده (۱۲) مصوبه که به تدوین دستورالعمل اجرایی این قانون اشاره دارد، پیشنهاد می شود در تبصره ماده (۳)، این امر به دستورالعمل اجرایی این قانون محول شود.

از این رو پیشنهاد می‌گردد تبصره ماده (۳) به صورت زیر اصلاح شود: «دریافت یا اهدای هدایای متعارف در چارچوب دستورالعمل اجرایی این قانون انجام می‌گیرد».

۵. در ماده (۶) مجازات‌هایی برای نمایندگان متخلف پیش‌بینی شده است. شورای نگهبان برخی از آنها را از مواردی دانسته که جزء وظایف ذاتی مجلس و نمایندگان است و لذا قابل سلب از نمایندگان نمی‌باشد. از آنجایی که نقطه ثقل این قانون، همین ماده است و در صورتی که این ماده و مجازات‌های مقرر در آن حذف شود، قانون فاقد ضمانت اجرا شده و بلااثر می‌گردد، پیشنهاد می‌شود بر این مجازات‌ها اصرار گردد. ضمن اینکه تبصره «۲» این ماده که به تأیید نظر مجلس در رد اعتبارنامه نماینده متخلف اشاره دارد، نیز به تبع استدلال مذکور مورد ایراد شورای نگهبان واقع شده است که پیشنهاد می‌شود با حذف آن، ایراد شورای نگهبان مرتفع گردد. لازم به ذکر است که با توجه به شأن آیین‌نامه‌ای این ماده، تصویب آن نیازمند رأی دوسوم آرای نمایندگان می‌باشد.

۶. طبق تبصره ماده (۸) رأی هیئت تجدیدنظر و مجلس در اجرای این قانون، قابل شکایت در مراجع قضایی نیست. شورای نگهبان با استناد به اصل یکصد و پنجاه و نهم قانون اساسی مبنی بر اینکه «مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است...» این تبصره را مغایر قانون اساسی اعلام کرده است. برای رفع ایراد فوق، پیشنهاد می‌شود که تبصره مذکور حذف گردد.

۷. در ماده (۹) به مصونیت نمایندگان تأکید شده و هرگونه تعقیب قضایی نمایندگان منوط به تأیید هیئت نظارت شده است، شورای نگهبان آن را مغایر چند اصل از قانون اساسی اعلام کرده است. پیشنهاد می‌شود برای رفع مغایرت مذکور، ماده (۹) و تبصره‌های آن حذف گردد.

نتیجه‌گیری

شورای نگهبان هفت ایراد بر مصوبه مجلس در مورد نظارت بر امور نمایندگان اعلام کرده که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته و راهکارهای پیشنهادی برای رفع آنها ارائه شده است. تصویب این پیشنهادها به کمیسیون محترم پیشنهاد می‌شود.